

5 Conclusies

Dit project had als doel om de impact van een 'Code Goede Praktijk voor de inzet van voedertonnen in functie van kleinwildjacht' te onderzoeken en aanbevelingen te doen voor richtlijnen die in deze code opgenomen kunnen worden.

Wat betreft de specifieke onderzoeksvragen van dit project kunnen we het volgende concluderen:

- Leidt het toepassen van de richtlijnen van de code goede praktijk tot een vermindering van het gebruik door overlastsoorten (meer specifiek ratten en duiven)?

De richtlijnen hebben effectief impact op het gebruik door de verschillende soorten. Zo resulteren ze in een verminderd gebruik door een aantal overlastsoorten, namelijk ratten, houtduiven en holenduiven. Ook het gebruik door nijlganzen vermindert. Voor kraaiachtigen zijn er actueel onvoldoende toepasbare richtlijnen bekend die een impact zouden hebben.

- Leidt het toepassen van de richtlijnen van de code goede praktijk tot eenzelfde gebruik of een toename van het gebruik door doelsoorten (meer specifiek kleinwildsoorten (patrijs en fazant) en zangvogels)?

Wat de doelsoorten betreft hebben de richtlijnen een positief effect op het gebruik door patrijs, maar komt de soort niet frequent voor aan de voedertonnen. Voor fazant stelden we dan weer een verminderd gebruik vast. Dit kan te verklaren zijn door het verkeerd plaatsen van het schapengaas: omgekeerd plaatsen van het gaas waardoor de maaswijdte onderaan te klein is en/of het te nauw laten aansluiten van het gaas aan de voederton. In dit project werden aan de deelnemers onvoldoende instructies meegegeven om de draad correct te plaatsen, bijvoorbeeld met betrekking tot de minimum diameter en de bevestiging aan de voederton. Aangezien het PARTRIDGE-project geen negatieve impact ondervond van het gebruik van schapengaas op het gebruik door fazant, verwachten we dat een correcte plaatsing de vastgestelde negatieve impact zal voorkomen.

De meeste zangvogels vertoonden een verminderd gebruik van de voedertonnen die volgens de richtlijnen opgesteld stonden. Dat heeft waarschijnlijk te maken met hun opstelling in open veld. Het gaat immers om soorten die meer gebonden zijn aan landschapselementen die dekking voorzien. De waarneming dat deze soorten in mindere mate gebruik maken van de voedertonnen, zeker in vergelijking met ratten, maakt dat we het belangrijker vinden om het gebruik door ratten te verminderen. Indien de richtlijnen hierdoor leiden tot een verminderd gebruik door zangvogels, lijkt de inzet van de opening met zitring ook minder relevant. Bovendien stelden we vast dat ratten ook gebruik maakten van deze opening. Daarom besluiten we om de opening met zitring niet op te nemen in de richtlijnen. Indien hier alsnog voor gekozen wordt, is het belangrijk om de bereikbaarheid ervan door ratten,

bijvoorbeeld via het schapengaas, te beletten. Hierbij merken we op dat de zangvogels die het meest gebruik maken van de voedertonnen de Rode-Lijst status ‘momenteel niet in gevaar’ hebben (Devos *et al.*, 2016) en dus geen focussoorten zijn voor beschermingsmaatregelen.

- In welke mate maken verschillende soorten gebruik van de voedertonnen?

De waarnemingen tonen dat de voedertonnen in belangrijke mate bezocht worden door fazant en ratten. Afhankelijk van de opstelling zijn ook houtduif, konijn en ree frequente bezoekers.

Bijvoederen gedurende de wintermaanden is vooral een geschikte maatregel voor fazant. Patrijzen en zangvogels bezoeken de voedertonnen veel minder frequent. Het is dan ook onduidelijk in welke mate deze soorten voordeel halen uit het bijvoederen met dit type voedertonnen. Ook is duidelijk dat ratten in belangrijke mate gebruik maken van de voedertonnen. De richtlijnen kunnen het gebruik door ratten wel reduceren, maar niet volledig verhinderen. Dit blijft dan ook een aandachtspunt bij de inzet van voedertonnen.

- Is er een verschil in het gebruik van de voedertonnen voor soorten doorheen het seizoen?

De doelsoorten maken voornamelijk op het einde van het seizoen gebruik van de voedertonnen. Dat is de periode dat de beschikbaarheid van natuurlijke zaden in hun leefgebied afneemt en voedertonnen een alternatieve voedselbron worden. Bij ratten stuurt de duur van de nacht het gebruik: hoe langer de nacht, hoe vaker ze de voedertonnen bezoeken. We raden daarom aan de voedertonnen pas op te stellen na 1 januari, waarbij de voedertonnen eerder nuttig zijn voor doelsoorten gedurende de periode februari-april.

- Is er een verschil in het gebruik van de voedertonnen voor soorten doorheen de dag?

Zoals verwacht sluiten de patronen van het gebruik doorheen de dag aan bij het activiteitenpatroon van de soort. Zo maken een aantal soorten enkel overdag gebruik van de voedertonnen, bijvoorbeeld houtduif, ekster en kauw. Ratten worden dan weer uitgesproken tijdens de nacht waargenomen. Daarnaast zijn er soorten die de voedertonnen eerder bezoeken in de schemerzone rond zonsopgang en zonsondergang.

Actueel zijn er geen richtlijnen die betrekking hebben op het moment van de dag waarop voeder beschikbaar is. Het zou daarom interessant zijn om de mogelijkheid te onderzoeken om de graandoseerder gedurende bepaalde perioden van de dag al dan niet af te sluiten. Het 's nachts afsluiten van de graandoseerder kan bijvoorbeeld een impact hebben op het gebruik door ratten, zonder een negatieve impact op de doelsoorten.

[illegible]

predatie door vogels. Zorg hierbij voor voldoende afstand tussen het raster of de draad en de voederton. Zo hinder je fazanten niet en voorkom je dat ratten ervan gebruik maken om aan de doseerder te kunnen. We raden onderaan een maaswijdte van 15x15 cm of 20x20cm aan en een diameter van 60 cm is aangeraden om fazanten niet te hinderen. Veranker het raster of de schapendraad in de grond of aan de voederton zodat deze niet kan omvallen of omgeduwd worden door ree, everzwijn of das.

- Beheer:
 - verplaats de voederton in het open veld elke 7-10 dagen en een voederton in de dekking tweewekelijks om het gebruik door ratten te verminderen en te voorkomen dat ratten zich vestigen onder of nabij de voederton. Dit gaat ook verspreiding van ziektes en parasieten tegen. Verplaats de voederton telkens over een afstand van 20 m, maar blijf binnen een afstand van 50 m van de oorspronkelijke locatie.
 - Bij de start van het seizoen of wanneer voor het eerst een locatie in gebruik genomen wordt, kan je wat voeder rond de voederton strooien om de dieren aan te moedigen om de voederton te gebruiken. Gebruik hiervoor geen al te grote hoeveelheden om het aantrekken van overlastsoorten te vermijden.
- Einde seizoen: verwijder de voedertonnen van het veld om landbouwactiviteiten niet te hinderen en om de voedertonnen te reinigen.
- Monitoring: lokale factoren kunnen mee bepalen in welke mate overlast- en doelsoorten gebruik maken van de voedertonnen. Monitor daarom met behulp van cameravallen het gebruik van de voederton en stuur afhankelijk hiervan het bijvoederen bij.

////////////////////////////////////